

ADVIESRAAD
SOCIAAL DOMEIN
ZOETERMEER

Jaarverslag 2024

Adviesraad Sociaal Domein,
Zoetermeer

Voorwoord

Voor u ligt het Jaarverslag van de Adviesraad Sociaal Domein Zoetermeer (ASD) 2024. Een verslag gemaakt door de leden en bestemd voor het college van B&W, de gemeenteraad en iedere inwoner van Zoetermeer (en daarbuiten) die de ontwikkelingen in het sociaal domein binnen de gemeente Zoetermeer met belangstelling volgt. De ASD adviseert gevraagd en ongevraagd het college van Burgemeester en Wethouders (B&W) op alle facetten van dit domein.

Onze adviezen hebben betrekking op hulp en ondersteuning bij het zelfstandig kunnen wonen en leven, met een ziekte of beperking (WMO), hulp bij het krijgen en behouden van werk en een inkomen (Participatiewet) en hulp bij het opvoeden en opgroeien (Jeugdwet). Daarnaast hebben wij oog voor zaken die van invloed zijn op het sociaal domein zoals ontwikkelingen in de gezondheidszorg en op het gebied van wonen.

Het jaar 2024 was een dynamisch jaar. De gemeente Zoetermeer is met haar beleidsontwikkeling voorbereidingen gestart om te verwachten financiële problematiek het hoofd te kunnen bieden. Dit onder meer vanwege de vergrijzing, de toenemende vraag op het gebied van jeugdzorg en de verwachte krimp van de bijdrage van de Rijksoverheid in 2026 (het ravijnjaar).

Het was voor onze ASD ook een dynamisch jaar vanwege het vertrek in de loop van 2024 van een vijftal leden. Dit nadat onze voorzitter al eind 2023 haar werkzaamheden had beëindigd wegens verhuizing. De oorzaak voor het vertrek van dit grote aantal leden is tweeledig. Twee leden zijn gestopt omdat zij buiten Zoetermeer zijn gaan wonen. De andere drie leden zijn om persoonlijke redenen gestopt, losstaand van het werk voor de ASD.

Natacha van der Klaauw, werkzaam bij de gemeente als onze "verbindingsofficier", heeft in het verslagjaar veel werk verzet, vooral om de bezetting van de ASD weer op orde te krijgen. Wij zijn haar hiervoor dankbaar.

We hebben hard gewerkt om zo snel mogelijk als ASD weer op sterkte te komen. En dat is heel goed gelukt. Eind 2024 bestaat de ASD uit 8 leden.

Jos Becker Hoff, waarnemend voorzitter

Inhoud

Wat doet de ASD?	4
Overlegstructuur	6
Uitgebrachte adviezen	8
Belangrijke thema's en ontwikkelingen in 2024	10
Vooruitblik 2025.....	12

Wat doet de ASD?

Zoals gezegd de ASD adviseert, gevraagd en ongevraagd, burgemeester en wethouders (B&W) van Zoetermeer. Over alle belangrijke zaken die binnen het sociaal domein aan de orde zijn. Het “inwonerperspectief” staat voorop. De ASD is een onafhankelijk adviesorgaan ingesteld door B&W.

Het sociaal domein omvat:

- De Jeugdhulp
- Clientondersteuning
- Ondersteuning en begeleiding van mensen thuis en in voorzieningen, waaronder dagbesteding en lichte woonvormen
- De sociale participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Bestrijding van armoede

Onze adviezen hebben dan ook betrekking op ondersteuning bij zelfstandig leven met een ziekte en beperking (WMO), hulp bij werk en inkomen (Participatiewet) en hulp bij opvoeden en opgroeien (Jeugdwet). Daarnaast hebben wij oog voor direct aan het sociaal domein verbonden ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld die in de gezondheidszorg en de woonmarkt.

Om te komen tot een gevraagd advies bestuderen en bespreken wij de (beleid)voorstellen van het college en hebben hierover contacten met inwoners, cliëntenraden, zorgaanbieders en belangenorganisaties. Om vervolgens een schriftelijk advies uit te brengen aan het college.

Daarnaast kunnen wij besluiten op basis van signalen uit de samenleving ongevraagde adviezen uit te brengen aan het college. Onze werkwijze is dan vergelijkbaar, alleen ligt er geen document vanuit het college aan ten grondslag. Het college reageert op onze adviezen en betreft deze in de besluitvormingsprocessen van de gemeenteraad. Onze adviezen zijn dan ook ten principale openbaar en worden gepubliceerd op onze website, en ook de reactie van het college op onze adviezen.

Leden ASD

Bij de werving van nieuwe leden in 2024 hebben we extra aandacht besteed aan het aantrekken van mensen die persoonlijk ervaring hebben met hulp en ondersteuning vanuit het sociaal domein. Daarnaast hebben we ons ingezet om ook de jongere bevolking van Zoetermeer beter vertegenwoordigd te krijgen. We kunnen stellen dat we hierin grotendeels geslaagd zijn. Er blijft echter nog minimaal één vacature open, die we in 2025 gericht gaan invullen.

De werving van een nieuwe voorzitter werd medio 2024 afgerond, maar de geselecteerde kandidaat heeft zich vanwege persoonlijke omstandigheden moeten terugtrekken. Een nieuwe wervingsronde is inmiddels gestart en we hopen binnenkort tot een positief resultaat te komen.

Eind 2024 bestond de ASD uit de volgende leden:

- Jos Becker Hoff, lid en waarnemend voorzitter
- Nanni Klein, lid
- Hans de Vos, lid
- Eline Rote, lid
- Jan Oosterbaan, lid
- Nawfal Echammachi, lid
- Faye de Wit, lid
- Tilly Feenstra, lid

Overlegstructuur

Maandelijks vergaderingen ASD

De vergaderingen zijn al sinds oprichting van de ASD elke tweede dinsdag van de maand van 20.00 uur tot 22.00 uur. De vergaderingen worden voorafgegaan door een besloten deel van een half uur. In 2024 zijn er 10 openbare vergaderingen geweest.

Een afvaardiging van de ASD heeft het afgelopen jaar overleg gevoerd met de betrokken wethouders bij specifieke onderdelen. Zo is er overleg geweest met wethouder Velzen over het armoedebelief, met wethouder Van der Meer over het jeugdbelief, en in het eerste halfjaar met wethouder Van der Laak over het WMO-belief. Helaas hebben we met de opvolger van mevrouw Van der Laak nog geen kennismaking of overleg kunnen plannen, maar we gaan ervan uit dat dit begin 2025 zal plaatsvinden.

Ambtenaren werkzaam voor de verschillende beleidsterreinen hebben ons regelmatig bezocht tijdens onze vergaderingen om te discussiëren over wenselijke ontwikkelingen en conceptbeleidsvoorstellen. Hoewel er altijd ruimte is voor verbetering, zijn wij hen zeer erkentelijk voor hun betrokkenheid en bijdrage.

Onze maandelijks vergaderingen zijn openbaar, en er zijn altijd bezoekers. De voorzitters van de Toegankelijkheidsraad en het BOAZ nemen regelmatig deel aan onze vergaderingen. Ook inwoners en commissieleden van de gemeenteraad zijn vaak aanwezig.

Op sommige beleidsterreinen werkt de gemeente Zoetermeer samen met andere gemeenten. Een voorbeeld hiervan is de regionale inkoop van jeugdzorg. Dit betekent dat het soms noodzakelijk is om onze advisering af te stemmen met andere ASD's, of dat we als betrokken ASD's gezamenlijk één advies uitbrengen. Daarnaast wisselen we adviezen uit om kennis te delen en elkaar te inspireren. Deze samenwerking vindt plaats binnen het H10-verbond, waarbij we in het verslagjaar vier keer bijeen zijn gekomen (de voorzitters of hun vervangers).

Wij streven ernaar dat er voor elke vergadering van het BOAZ een vertegenwoordiger van de ASD aanwezig is als toehoorder.

Voorzittersoverleg H10

In 2024 zijn er meerdere overleggen geweest met de voorzitters van andere adviesraden uit omliggende gemeenten (de H10). Actuele thema's die binnen alle gemeenten spelen, zijn besproken en uitgewerkt. Er was afstemming en samenwerking op dossiers die door gemeente in regionaal verband worden opgepakt en er werden adviezen gedeeld.

Gemeenten zoeken op grotere beleidsdomeinen (inkoop jeugdhulp bijvoorbeeld) steeds vaker de samenwerking.

De ASD Zoetermeer onderschrijft het belang van goede samenwerking en afstemming, maar meent dat ook op thema's waarin er gemeentelijke samenwerking plaatsvindt zij autonoom en zelfstandig haar college van advies moet kunnen voorzien. Een samenwerking kan dan ook voor iedere gemeente een andere uitwerking hebben en daarmee voor haar inwoners. Bovendien heeft niet elke gemeente dezelfde positie in een samenwerking.

Toegankelijkheidsraad (TR)

De gemeente Zoetermeer kent ook een Toegankelijkheidsraad met wie wij agenda's, notulen, adviezen en vooral signalen delen. De voorzitters van de ASD en Toegankelijkheidsraad (TR) hebben periodiek overleg met elkaar. Toegankelijkheid speelt een rol in het sociaal domein. Het is goed om te weten dat Zoetermeer hierbij een uitgebreid normenkader hanteert en dat er in Zoetermeer een TR is die checkt of hiermee bij de planvorming en uitvoering zorgvuldig wordt omgegaan.

Breed Overleg Armoede Bestrijding Zoetermeer (BOAZ)

Vanwege de toenemende zorgen om armoede, onder andere naar aanleiding van de 'energiecrisis' en de hoge inflatie vinden wij het belangrijk contact te onderhouden met het BOAZ. Zodoende sluit een van onze leden als toehoorder aan bij dat overleg en is de voorzitter van het BOAZ in den regel bij onze vergaderingen aanwezig.

Koepel adviesraden sociaal domein

De ASD is lid van de koepel voor adviesraden sociaal domein. Zij voeden ons met informatie uit andere gemeentes en werkwijzen. Ook kunnen we via hen (kosteloos) trainingen en workshops volgen.

Uitgebrachte adviezen

De ASD heeft in 2024 over een drietal onderwerpen het college geadviseerd. Het betreft 3 gevraagde adviezen over het preventief lokaal gezondheidsbeleid, de visie inzake positieve gezondheid in het huishouden en de verordening jeugd. Hieronder kort onze adviezen en de reactie van het college daarop. Adviezen en reacties zijn gepubliceerd op de website van de ASD.

1. Advies preventief lokaal gezondheidsbeleid:

De ASD heeft een uitgebreid advies opgesteld waarin we de uitgangspunten onderschrijven en enkele verbeterpunten aandragen. Onder andere benadrukken we het belang van een intensievere samenwerking met zorgverzekeraars en het betrekken van inwoners (zoals leerkrachten, ouders, leerlingen en ouderen) bij de ontwikkeling van beleid. Dit zou bijdragen aan het creëren van meer passend en effectief beleid. De ASD was echter niet enthousiast over de uitvoeringsagenda, aangezien de daarin geformuleerde doelen onvoldoende concreet zijn uitgewerkt en er een duidelijk proces ontbreekt om de beoogde resultaten te realiseren.

Het college heeft uitvoerig gereageerd op ons advies en onderschrijft veel van onze aanbevelingen. Het college geeft aan enkele van de punten in de toekomst verder op te pakken.

2. Advies op de visie positieve gezondheid in het huishouden:

De ASD onderschrijft dat de vergrijzing in de nabije toekomst zal leiden tot een groter beroep op WMO-voorzieningen. Dit zal resulteren in hogere kosten en een grotere krapte op de arbeidsmarkt, mits het beleid ongewijzigd blijft. In dit kader begrijpt de ASD dat de gemeente Zoetermeer beleidswijzigingen voorbereidt. De ASD steunt eveneens de benadering vanuit het concept "positieve gezondheid".

Echter, de ASD wijst het idee af om positieve gezondheid direct te koppelen aan een aanvraag voor hulp bij het huishouden. Deze benadering, waarbij hulpvragers naar een fysiotherapeut of sportschool worden doorverwezen met het argument dat het zelf leren uitvoeren van huishoudelijke taken hen regie over hun leven geeft en hen gelukkiger maakt, vindt de ASD niet gepast. Wij zijn van mening dat inwoners niet op deze manier behandeld mogen worden. Deze benadering getuigt van weinig respect. Tegelijkertijd steunen we de ontwikkeling van beleid dat preventie in brede zin stimuleert, zoals het bevorderen van meer beweging.

De reactie van het college was bijzonder, omdat het college van mening is dat de voorgestelde aanpak juist respectvol is tegenover onze inwoners. Het college is het met ons eens dat er een grondige evaluatie moet plaatsvinden. We zijn benieuwd naar de uitkomsten van deze evaluatie.

3. Advies over de verordening jeugdhulp

De ASD heeft de laatste maanden van 2024 haar advies over de verordening jeugdhulp voorbereid en de eerste week 2025 naar het college verstuurd. De ASD heeft ingestemd met de algemene visie en uitgangspunten. Wel lastig hierbij is dat het inhoudelijk jeugdbeleid deels nog z'n beslag moet krijgen. Ambtelijk zijn we hierin goed bijgepraat en was er ruimte voor inhoudelijke discussie. Bij het beoordelen van de verordening zijn we ervan uitgegaan dat de beoogde stevige jeugdteams en de preventieve laagdrempelige voorzieningen voor ouders en jeugdigen er komen c.q. worden versterkt.

De ASD adviseert onder meer om duidelijk te communiceren wat inwoners van de gemeente mogen verwachten en de communicatie rondom dit proces goed te organiseren. Daarnaast adviseert de ASD om aan te sluiten bij de zogenaamde Treeknormen met betrekking tot de wachttijden voor jeugdhulp.

Tot slot heeft de ASD aandacht gevraagd voor de toonzetting, waarbij van inwoners en organisaties wordt verwacht dat zij rekenschap geven van verschillende zaken, wat in schril contrast staat met de normen die de gemeente zichzelf oplegt. Het college heeft kort gereageerd op ons advies en stelt dat het in een verordening, als juridische tekst, niet mogelijk is om een meer empathische houding richting inwoners te hanteren.

In alle drie de adviezen en de reacties van het college daarop komt de relatie tussen de gemeente en haar inwoners aan de orde. Deze relatie baart ons zorgen, en we zullen ons hier de komende tijd verder over buigen.

Belangrijke thema's en ontwikkelingen in 2024

Naast de advisering heeft de ASD enkele belangrijke onderwerpen besproken doorgaans met betrokken beleidsambtenaren aanwezig in onze vergaderingen. De belangrijkste zijn:

1. De Zoetermeerpas

Helaas is de invoering van de pas door automatiseringsproblemen met een jaar uitgesteld. We hebben over het aanbod van de pas overleg gevoerd. De ASD zou graag zien dat de grens waaronder de pas gratis wordt verstrekt, wordt opgetrokken naar 150% van het bijstandsniveau, zoals dit in enkele buurgemeenten het geval is. Het spreekt ons aan dat de pas straks voor alle Zoetermeerders beschikbaar is, waarbij degenen die het zich kunnen permitteren een bijdrage dienen te betalen. Dit draagt bij aan het wegnemen van de stigmatisering rond de pas.

2. Wachlijsten WMO en voorrang mensen met en progressieve ziekte

De gemeenteraad heeft in een motie gevraagd om voorrang te geven aan mensen met een progressieve ziekte bij de aanvraag van bijvoorbeeld hulpmiddelen. De ASD is van mening dat alle WMO-aanvragen tijdig behandeld moeten worden. Bovendien is er al een spoedprocedure beschikbaar. Het lijkt de ASD niet wenselijk om specifieke groepen uit te zonderen, gezien de afgrenzingsproblematiek die daarbij kan ontstaan. De gemeente heeft aangegeven dat de achterstanden bij WMO-aanvragen inmiddels zijn weggewerkt. De ASD heeft hier verder geen berichten over ontvangen en gaat ervan uit dat er geen voorrangbeleid is ingevoerd.

3. Positieve gezondheid

De gemeente heeft een presentatie gegeven over het concept 'positieve gezondheid'. De ASD is van mening, net als de gemeente, dat dit concept goede aanknopingspunten biedt voor het ontwikkelen van beleid binnen het sociaal domein.

4. Besteedbaar inkomen

Met de gemeente hebben we gediscussieerd over de betekenis en invoering van het begrip "besteedbaar inkomen". Uiteindelijk is de gemeente tot de conclusie gekomen dat dit begrip onvoldoende houvast biedt voor het ontwikkelen van effectieve regelingen binnen het armoedebelaid. In dit kader heeft de gemeente veel tijd en aandacht besteed aan de armoedeproblematiek, onder andere door op diverse manieren contact te zoeken met de inwoners die direct met deze problematiek te maken hebben. Deze aanpak waarderen wij en vinden we een voorbeeld dat navolging verdient op andere beleidsterreinen.

5. Referentiekader inwonerperspectief

De ASD adviseert het college waarbij het inwonerperspectief leidend is. Om dit begrip meer handen en voeten te geven is een referentiekader opgesteld en vastgesteld.

6. Lezing Eric Dannenberg

Door onze Delftse collega's is een lezing georganiseerd gegeven door Eric Dannenberg, directeur van DIVOSA, over de toekomst van het sociaal domein gezien onder meer de vergrijzing. De 4 belangrijkste aanbevelingen van Dannenberg zijn:

- We moeten toe naar een stelsel waarin we verzekeringssystemen voor inkomen, begeleiding en zorg deels ombouwen naar een andere vorm van maatschappelijke solidariteit.
- De tweede aanbeveling is het sturen op een inclusieve samenleving, waarin mensen meedoen.
- De derde aanbeveling is ontschotting, waarbij wordt afgestapt van polisgericht werken naar gebiedsgericht en huishoudengericht werken. De uitvoering wordt nog te veel gehinderd door departementale aanpakken met daarbinnen talloze regelingen. Het Rijk zou meer moeten sturen op afspraken en gewenste maatschappelijke uitkomsten en minder op departementale verantwoordelijkheden en met specifieke uitkeringen ('spuks' in het jargon). De hoe-vraag van het organiseren in wijken/buurtten dient uitgewerkt te worden in de dialoog van de lokale samenleving, maatschappelijke organisaties en het lokaal bestuur. Er wordt nu weliswaar nagedacht over integraliteit maar in de praktijk zijn departementen geneigd elk 'een eigen integraal beleid' te ontwerpen. Daarom is een radicale omkering nodig. Financiën moeten ook ontschot, of op z'n minst samenhangend, kunnen worden ingezet.
- Een vierde aanbeveling is een herbezinning op waar de burger aanspraak op kan maken als deze niet in staat is om - met hulp van de eigen omgeving - zelfstandig te leven en welk niveau van dienstverlening daarbij mogelijk is. De begrenzende factor is de beschikbare uitvoeringscapaciteit.

7. Presentatie van de gemeente over de woonbehoefte in Zoetermeer en overleg met de gemeente over de doorontwikkeling van de woon-zorgvisie uit 2021

Vooruitblik 2025

Verwachte inzet op belangrijke onderwerpen voor het jaar 2025:

- Nu de ASD bijna op sterkte is met een flink aantal nieuwe leden, gaan we onze werkwijze onder de loep nemen. De verdeling van het werk binnen het steeds breder wordende sociaal domein vraagt om aandacht, evenals de inzet van ervaringsdeskundigheid. We betrekken hierbij zowel onze opdrachtgever als externe deskundigheid. De gemeente zal een nieuwe voorzitter extern werven. We zullen de ASD verder gericht versterken met één of enkele nieuwe leden.
- We overwegen om naast gevraagde en ongevraagde advisering ook op andere manieren te communiceren met het college, bijvoorbeeld door, indien nodig, een signaleringsbrief te sturen.
- We onderzoeken hoe we als ASD kunnen bijdragen aan het verkleinen van de afstand tussen de gemeente en haar inwoners, het meer samen optrekken van de gemeente met haar inwoners, en het voorkomen van claimgedrag door inwoners (door over te stappen van een polisgerichte naar een huishoudengerichte benadering).
- Er komen financieel zware jaren aan voor de gemeente en haar inwoners, wat ook gevolgen zal hebben voor het sociaal domein. We willen met het college bespreken wat onze inzet hierin kan zijn en graag vroegtijdig betrokken worden bij het maken van plannen.
- De jeugdzorg blijft onze aandacht vragen. De tekorten nemen toe, terwijl de vraag blijft groeien. Met de hervormingsagenda jeugd, waaraan de gemeente zich heeft gecommitteerd, als onderlegger, willen we de concrete aanpak zowel organisatorisch als financieel nauwlettend volgen en voorzien van ons advies.

Namens alle leden van de Adviesraad Sociaal Domein
Maart 2025